

van mijn daad-
zich-onttrekken-
aster- vertoonde-
dag — zond-
wachten — de
icht had.
nden lang niets
e nieuwe zitting
en een afwezige
prof. Greijdanus

ije noodig? Men
blijven er heel
s. officieel nog
dormeerde Kerk
t niet, wetende,
i, vóór dien tijd
steeren we, dat
le-rop-je meteen
kerkeraad heeft
teld, één briefje

en wekt onder
den vrede wil-
ler, wat er van
Augustus prof
en zeggen: hij
alve: we behoe-
meer voort te
de kwestie van
KRECHT VAST
ndanks de per-
in de zijde van
ij onttrok zich
en te isoleeren
arden, die men
het kerkrecht
veel discussie
an. Als 't maar
ad houden prijs

oor twee hoog-
zoo'n officieel
t. Maar de dui-
uw bleven aan
n niet afgekon-
K. S.

Post.

nieuwe bro-
et slot druk-

men hebben
loen constan-
ben wij ter

was in 1942

en onschrijf-

in strijd met

nspraak met

ant dan dat

i uitverkie-

Verbond der

de vrijheid,

alaten 5:1).

gelegd.

enge men-

et ambt ge-

ten niet vrij

onden geen

lig aan de

in geldt niet

mannen ten

e treden, ik

, dat deze

is met alle

alle goede

dering zich

a door een

weg moeten

er, tegen de

Tot welke instantie ds Post zich richt, weet ik niet; m.i. kan hij zich niet wenden tot de nieuwe zitting der nog altijd niet ontbonden oude „synode“, want dr Berkouwer heeft als praeses allang verzekerd, dat, op één puntje na, haar agendum was afgewerkt. Zich tot haar richten beteekent dus capitulatie voor het ongereformeerde kerkrecht. Het gereformeerde beveelt synoden naar huis te gaan als ze met het agendum klaar zijn.

En naar de nieuwe synode van 1946 zich wenden? Welneen, zoo lang kan Christus niet de eisch van gehoorzaamheid opschorten. Bovendien zegt ds Post zelf: *appel is zinloos*. Precies. Niet alleen zijn reeds alle revisie-verzoeken afgewezen, maar bovendien verlangt de huidige synode geloof in en praktische erkenning van haar o.i. dwaze uitspraak, dat het altijd innerlijk tegenstrijdig is, in het verband te blijven en de besluiten niet uit te voeren. En toen ik daar tegenover het gereformeerde beginsel stelde, dat dat in bepaalde gevallen wel degelijk ad interim een tijdslang mogelijk is, noemden ze dat revolutie en zonden ze me haastig henen.

Er was dus maar één antwoord: vrijmaking van zondige besluiten. Die is door deze verdoolde synodes in woord en daad beantwoord met ontzetting uit het ambt. Wie nu met mij gelooft, dat Christus aan degenen, die de afspraken (der K.O.) hielden, het ambt niet afneemt, staat dus voor de keus: tegenover Hem in staking gaan, of: kalm doorwerken, in een uit gehoorzaamheid vanzelf weer zich vormend kerkverband.

In staking gaan — dat valt natuurlijk uit. Dan blijft alleen de andere mogelijkheid over. Ook voor degenen die de duidelijke woorden van ds Post onderschrijven.

K. S.

„I told you so“.

Langzamerhand herstelt zich het postverkeer; zoo kon ik weer brieven uit Amerika ontvangen.

Het laat zich verstaan, dat de kerkelijke kwestie één der punten is, waarover van amerikaansche zijde bij mij geïnformeerd wordt. Blijkbaar is iets van de dusgenaamde „tuchthandelingen“ der dusgenaamde „synode“ ook in oorlogstijd doorsgezield naar Amerika; en heeft in hetzelfde tijtmo, waarmee hier in Nederland een beslissing doorgedreven is, en ook getracht is, de publieke opinie beslissend te beïnvloeden door gebruikmaking van de gevolgen, die de deutsche kerkvervolgving voor o.a. mijzelf had, ook in Amerika een groepje zich beijverd om al vast het volk te beïnvloeden, nog voordat men ook maar het minste betrouwbare nieuws had vernomen.

Reeds had ik er een ander van gehoord.

Thans komen brieven het gehoorde bevestigen.

Wells waar heb ik zelf nog niets onder de oogen gekregen van wat men ginds geschreven heeft; men zond mij nog niets toe. Maar uit de binnengekomen brieven is het beeld wel ongeveer duidelijk; het klopt vrijwel met wat ik van bepaalde personen had verwacht. Toen ik in 1939 in één der kerken van Chicago sprak, was er een predikant die me inleidde, en in zijn openingswoord verzekerde: vroeger waren wij, Amerikanen, vrijwel op Nederland aangewezen, maar den laatsten tijd hebben we van die voorgedij ons wel losgemaakt, en hebben Nederland niet meer noodig, we staan op eigen beenen. Dat die predikant zelf zoover was, zou ik niet graag ontkennen; ik heb van hem de aangenaamste herinneringen. Maar ik dacht: we zullen eens kijken, of 't waar blijkt: inzake de gemeente gratie hebben jullie het ongeluk gehad af te gaan op nederlandsche adviezen, die aan allen historisch-wetenschappelijke ernst gespeend waren; zou 't voortaan beter gaan?

Dat al de amerikaansche voorgangers van nederlandsche groeps-beïnvloeding zich geëmanicepeerd hebben, blijkt uit de jongste feiten niet.

Althans, wanneer het waar is, wat één mijner correspondenten — zakelijk met anderen overeenstemmende — aldus onder woorden brengt: *Ds zóó en zóó, — bedoeld is de redacteur van een kerkelijk orgaan — slaat alvast den toon aan: „I told you so“.*

I told you so —
Dat wil zeggen:
„Welnu, heb ik 't je niet gezegd?“

Er zijn altijd mensen, die, als een of ander verrassend ding geschiedt, goed of kwaad, weten te verzekeren: „Ik heb het wel aan zien komen!“ „k heb 't wel gezegd!“ „I told you so“.

Soms is het een aangenaam, soms een beschamend gehoor. Meestal is 't belachelijk of vervelend.

Wat het ditmaal is mogen de feiten uitwijzen.

Dezelfde heeren, die vanuit hun werkstoel aan de V.U. enkele maanden na mijn optreden te Kampen begonnen zijn tegen mij te werken, meestal langs indirecte wegen, en die in hun pogen om hun meeningen en invloedsferen tegen vermeende gevaren te „beveiligen“, hun actie-radius steeds verder trachten uit te breiden, hebben toen ze vernamen, dat ik naar Amerika een reis ondernemen zou, om aldaar te spreken, getracht daar een stokje voor te steken. Ze schenen bang, dat enkele van hun lievelingsdenkbeelden — b.v. inzake de gemeene gratie en dergelijke — ginds van hun aureool van gereformeerde axiomata zouden ontdaan worden. En toen begon de telex te werken.

Naar binnen- en naar buitenland.

In het binnenland werd ineens iemand, die bij mijn weten nog nooit over een buitenlandsche reis gedacht had, voorgesteld als candidaat voor een reis naar Zuid-Afrika. Pardoes viel dat plan uit de lucht. De candidaat-reiziger gaf ook te Kampen onderwijs: was ouder dan ik; teveel krachten te gelijk konden natuurlijk niet gemist worden; ergo: ondergeteekende kon natuurlijk niet weg. Een paar dagen later evenwel bleek dat van heel die Zuidafrikaanse reis toch niets kwam. En toen kon daaraan natuurlijk geen argument meer ontleend worden.

Maar het buitenland was er ook nog. Men schreef uit „Amsterdam“ briefjes naar Amerika. Pas op, pas op: de gemeene gratie loopt gevaar; gij daar in Amerika hebt in 1926 zoo netjes onze nederlandsche adviezen gevolgd terzake van de bescherming van dit „leerstuk“, en b.v. met behulp van citaatjes van Maastricht ds G. Hoeksema, die er niet van weten wilde, het ambt ontomen: en later heeft onze dr Hepp u één van zijn dissertaties doen toekomen, ditmaal over de gemeene gratie en Calvin; en het is zoo rustig verlopen met die Hoeksema-zaak, er is niet zoo heel veel meer van te merken; maar nu komt die Schilder, en die is niet heelmaal te vertrouwen: probeert hem tegen te houden.

Het hielp iets.

Eén der kerkelijke leiders in Amerika, begon in de pers de gemeene gratie-trom te roeren, en wees op gevaren. Het gevolg was, dat de gemeene gratie — die bij de opstelling van het spreekagendum eerst heelmaal geen speciale voorkeur mijnerzijds had genoten, nu ineens door vele plaatselijke comités begeerd werd als onderwerp voor een spreekbeurt. En naast dat verzet in de pers kwam nog een niet-publieke actie: men bracht een aantal amerikaansche menschen bijeen die me een briefje schreven: we hebben hier nu de rust, zou het niet beter zijn ons die te laten, en maar niet te komen? Ik heb den heeren toen een heel kort briefje terug geschreven en memoreer overigens dankbaar, dat met uitzondering van een paar, die aan de V.U.-actie zeer geparenteerd waren, al die correspondenten me later allervlotst hebben ontvangen met die echt goed doende amerikaansche gastvrijheid.

En kijk, nauwelijks heeft hetzelfde groepje dat de oppositie begon in 1933, het eindelijk klaar gespeeld in 1944 mij, destijds genuilkorfd door den duitscher, weg te werken met de dommekracht eener niet begripende „synode“, of een van die publicisten die destijds in Amerika hun pers gebruikte ten gunste van de suggesties van bedoelde V.U.-heeren, zegt nu: *I told you so*. Heb ik het u niet gezegd, was er geen luchtje aan?

En nu vragen mij amerikaansche correspondenten: is het waar? Heeft de synodale scheurtekkerij iets te maken met het zaakje waarover destijds een persactie is opgezet?

Het antwoord kan duidelijk zijn: *het heeft er niets mee te maken*. Want heel het brochure- en kranten-gelgk van de heeren Kuyper-Hepp en heel de door hen geïnstigende kerkelijk-synodale actie van 1936 en daarna, met de klaarblijkelijke bedoeling ook mijn opinie terzake van de gemeene gratie kerkelijk veroordeeld te krijgen (zij zelf zagen er wetenschappelijk geen kans toe) is op niets uitgelopen.

Dat dit zoo klaar als een klontje is, vooral voor een amerikaanschen toeschouwer, neen, dat zou ik niet durven beweren. Klare klontjes worden in een vervolpichte kerk niet altijd geleverd. Immers, men komt er pas achter, als men de „toelichting“ leest op de uitspraken van 1942.

De uitspraken zelf laten de waarheid nog wat in den mist (al zijn ze „bindend“ verklaard). Daar staat:

4e dat God hierin aan bozen en goeden, aan rechtvaardigen en onrechtvaardigen ongehouden goedheid bewijst, die onder ons met den naam „algemeene genade“ of „gemeene gratie“ wordt aangeduid, maar..... enz.

Natuurlijk is deze uitspraak niet „bindend“ voor iemand, die evenals ik denk over het respect, dat men aan de Kerk en aan zichzelf verschuldigd is. De uitspraak spreekt ten eerste niet wetenschappelijk — wat niet erg is, behalve als ze daarvan de allures aanneemt; ze is ten tweede niet helder, want 't woordje „hierin“ verwijst naar de voorgaande uitspraken, die deels van wetenschappelijke, deels van bijbelsch-anthropomorfe inkleding zich bedienen ter aanduiding van bepaalde grootheden; ze is ten derde niet volledig, want ze doet geen recht aan de schriftuurlijke waarheid, dat God de creatuurlijke gaven ook aan Zijn toornbediening dienstbaar stelt en ze daarvoor noodig heeft, zal Hij kunnen vloeken, die Hij zich voornam te vloeken; en ten vierde is ze niet rondborstig.

Niet rondborstig.
En dat ná jarenlange dispuuten waarvan juist de amsterdamsche heeren een kerkelijke „beslechting“ wenschten.

Het niet-rondborstige ligt in de woorden: „die onder ons met den naam „algemeene genade“ of „gemeene gratie“ wordt aangeduid“.

Wie op een afstand dit leest, krijgt den indruk, dat de aldus sprekende synode gezegd hebben wil: die term *gratie* of *genade* ligt onder ons vast, die is door ons kerkelijk geijkt; zóó zeggen wij het.

Maar zulke conclusie, hoezeer begrijpelijk, ware toch onjuist.

Want de „toelichting“ op de uitspraken verklaart officieel:

„In de vierde conclusie wordt de onder ons gangbare naam „algemeene genade“ of „gemeene gratie“ genoemd en verklaard. In de wijze, waarop ze dit doet heeft de synode doen uitkomen dat het haar meer te doen is om de zaak dan om een bepaalde naam, waarin die zaak tot uitdrukking wordt gebracht.“

Later heeft men nog dit er aan toegevoegd (prae-advies blz. 34):

„De synode“.... heeft deze formulering juist gekozen voor het geval dat iemand wel de zaak belijdt, maar tegen den naam bezwaar maakt.... de term „algemeene genade“ is.... juist niet tot leerstuk der kerk verheven.“

Dat ik dit smakelijk vind zou ik niet graag zeggen. Vooral niet, nu men tegenwoordig de synodale propa-

ganda-voerders van Toelichting en Prae-advies, die eerst zeer stellig officieel stukken der synode waren, en dan ook als zoodanig bejegend en gebruikt zijn, hoort verzekeren, dat men ze „gerust in de kachel stoppen mag“.

Maar enfin — de amerikaansche penvoerder, moet nu wel gelooven, dat de synode er niet toe is gekomen, den heeren Hepp en Kuyper hun zin te geven. Dezen wilden den term *genade* vast gelegd zien; ik wilde dat niet, en sprak openlijk uit (ook in een rectorale rede, waarvan het handschrift helaas, ten gevolge van duitsch molest buitenshuis gebracht en toen verongelukt is), dat de term *genade* beter niet kan worden gebruikt in dit verband. En al heeft ook de inkleding van de synodale uitspraak de zoozeer gewenschte duidelijkheid ontheerd, toch bewijzen de nuchtere feiten, dat de aanval dergenen, die den term „algemeene genade“ tot elken prijs wilden zien gedekt met kerkelijke „autoriteit“ het pleit verloren hebben.

Derhalve:
De amerikaansche lezer mag den redacteur in kwestie schrijven:
You told me so?
No sir!

Waar het dan wel om gaat?

Het zal onzen amerikaanschen lezers wel langzaam duidelijk worden, als ze de lectuur van „De Reformatie“ maar volhouden, ook als we beginnen met de details van de synodale stukken bloot te leggen: destijds gunde de synode zelf daarvoor ons geen tijd: ze had daarvoor te veel haast.

Kort samengevat komt het hierop neer:

a. die synode bond ons aan een stel uitspraken van 1942 die wij allerminst als uitdrukking van Gods Woord willen eeren;

b. en wij mogen ons alleen laten binden aan wat zelf duidelijk inhoud is van Gods Woord;

c. bovendien willen wij de vrijheid en de opdracht behouden, om naar het onderteekeningformulier de valsche leer te bestrijden;

d. later heeft ze, om de bezwaren te helpen, doch in werkelijkheid de moeilijkheden maar vergrootende, van een stuk uit 1905, dat reeds lang op eenige punten tegenspraak ontmoette, en dat nogal breed is, verklaard, dat het in zijn geheel bindt;

e. bovendien heeft ze een kerkrecht ingevoerd, en gevolgd, dat rechtstreeks als valsche leer moet worden bestreden, ze heeft de kerkenordening herhaaldelijk met voeten getreden — hetgeen na ons reeds meer dan één rechter openlijk uitgesproken heeft; ze heeft ondanks alle revisie-pogingen zich in haar kwaad verhard en gestijfd; en zoo mannen uitgeworpen, die God niet uitwerpt, den kansel gesloten voor candidaten, die iedere andere behoorlijke kerk van gereformeerde opvatting gaarne toelaat; en alzoo een frivole hiërarchie ingevoerd, die erop uitloopt, dat ze zich en haar ordinaties macht toekent boven Gods Woord, en vervolgt degenen, die in de Kerk leven naar Gods Woord. Ze werd sectarisch; verliet de breede kerkbasis.

De rest komt wel aan de orde in ons blad. K. S.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Politieke eenheid onder de Christenen.

Nu wij weer staan voor den opbouw ook van het politieke leven wordt bij vele christenen openbaar een verlangen naar oprichting van één politieke partij, waarin dan alle christenen vereenigd zijn, zoodat de verscheurdheid en de verbrokenheid van vroeger niet terugkeert.

Hierachter kan schillen verwantschap met het eenheidsstreven dat algemeen openbaar wordt in dezen na-oorlogschien tijd. Het kan, maar het behoeft niet.

Hier kan ook spreken de begeerte, welke ook op kerkelijk terrein ons drijft, naar de vereeniging van alle Christ-geloovigen in gebondenheid aan de Schriften.

Is hier het valsche eenheidsideaal aan het woord, dan zal er gezocht worden naar een „christendom boven geloofsverdeeldheid“, wel te verstaan: toegepast op politiek terrein; dan zullen de beginselen verdoezeld worden ten bate van de eenheid, welke eenheid in dat geval echter maar een schijn-eenheid is.

Maar is hier de ware eenheidsgedachte aan het woord, die streeft naar een „katholieke“ christelijke partij, inderdaad christelijk, dat wil zeggen: gehoorzaam aan Gods Woord, dan kan en moet dit streven worden toegejuicht en bevorderd. Dan is niet de bedoeling een eenheid los van beginselen, maar een eenheid die haar kracht juist vindt in de beginselen. Het samen belijden van dezelfde beginselen, dat vereenigt, dat bindt, dat geeft eenheid.

De beginselen die saambinding kunnen geven, zullen dan geput moeten worden vooral uit de werken van Groen van Prinsterer. Die heeft met kracht de christelijk-nationale principes verdedigd. Met bijzondere scherpzinnigheid heeft hij die beginselen afgelezen uit Schrift en historie en ze in toepassing gebracht op verschillend gebied. Van hem kunnen we ook in het heden ontzaglijk veel leeren. Hij